

Cultuurbeleid 2023-2024

Voorwoord

Verbinding is de kunst!

Cultuur is een veelomvattend begrip. Het is meer dan alleen de aandacht voor de rijke historie van Borger-Odoorn, van zand en veen, van hunebedden en zorg voor ons erfgoed. Cultuur is een samenspel van normen en waarden, ideeën, symboliek en kunst. Het is onlosmakelijk verbonden met onderwijs, sport en het algehele welzijn van mensen en gemeenschappen. Minstens zo belangrijk is het besef dat cultuur mensen de ruimte geeft om zich te uiten.

Om juist daar de mogelijkheden voor te scheppen, investeren we in de sociale samenhang in onze dorpen en werken we aan die verbinding tussen cultuur, sport, welzijn en onderwijs. We kijken hierbij ook naar de jeugd. Een deel van hen, vooral de jongeren op middelbare scholen, heeft nog steeds te lijden onder de gevolgen van de Coronacrisis. Jongeren zijn onze toekomst, we werken aan een kansrijke leefomgeving voor jongeren zodat zij zich goed kunnen ontwikkelen. Dan gaat het niet alleen om wonen, maar ook om sporten, goed onderwijs en cultuur. En voor iedereen toegankelijk! Dat is een belangrijk uitgangspunt.

Waar ik veel van verwacht, is de inzet van cultuurcoaches. Daar maken we ook extra geld voor vrij. De cultuurcoaches stimuleren onze inwoners om creatief te zijn en maken ze enthousiast voor muziek, kunst en cultuur. Dat doen ze samen met jongerenwerk, sociale teams en andere partijen, én met scholen. Scholen kunnen daarnaast ook zelf keuzes maken over cultuuronderwijs. Een voorbeeld van een actueel project is 'Meer muziek in de klas'.

We blijven de komende jaren hard werken aan de versterking van cultuur in onze gemeente. Dit draagt bij aan het welzijn van onze inwoners, maar ook aan een aantrekkelijke gemeente voor toeristen. We doen dat samen met de culturele organisaties en vooral de inwoners. Cultuur doe je samen! Verbinding zoeken en samenwerken is onderdeel van onze identiteit. Juist door die samenwerking goed te benutten, elkaars mogelijkheden te gebruiken en ondersteuning te bieden aan het culturele veld, ben ik er van overtuigd dat er nog veel moois te winnen is waarmee het leven in Borger-Odoorn weer een stukje kansrijker en aangenamer wordt.

Wethouder cultuur,
Ankie Huijting-van Tongeren
Exloo, april 2023

Inleiding

Onze gemeente is niet groot en kent geen grootstedelijke voorzieningen. En dan bestaat de gemeente ook nog uit verspreid liggende dorpen, op zand en veen. Toch heerst er een levendig cultureel klimaat, dat weliswaar geleden heeft onder Corona, maar dat nu weer overeind krabbelt. Op meerdere bijeenkomsten van lokale cultuurmakers in het Cultuur verbindt platform werd duidelijk dat samen optrekken van groot belang is voor een aangenaam sociaal en cultureel klimaat. Mensen hebben elkaar nodig om mooie dingen te doen: Samen denken, samen doen!

Rol en visie gemeente

Verbinding en faciliteren: daar ligt de rol van de gemeente. We willen mogelijkheden scheppen en aan elkaar verbinden.

Voor wie?

Bovenal voor onze inwoners, maar ook voor de vele bezoekers van onze toeristische en cittaslow gemeente.

We willen graag dat onze inwoners makkelijk toegang hebben tot allerlei culturele mogelijkheden om zich te ontplooiën of gewoon om zich te vermaken, op de Hondsrug én in de veenkoloniën. Daar zit ook de verbinding met het sociaal domein: cultuur is preventief, het kan voorkomen dat mensen onderuit gaan en versterkt hen als ze weer opkrabbelen na moeilijke tijden. Voor jongeren geldt dat nog veel meer omdat ze in een kwetsbare levensfase verkeren. Daarbij zijn vier omgevingsfactoren specifiek van belang: de gezinssituatie, het vriendennetwerk, school en vrijetijdsbeleving. Op deze factoren gaan we sterk inspelen: nauwere samenwerking met partijen als Stichting sociale teams en Andes, meer verbinding met het onderwijs en stimuleren in de vrije tijdsbesteding na school: hier zien we een grote meerwaarde.

Cultuur is...

De afgelopen 6 jaar, waarvan 2 jaar werden beheerst door corona, hebben we veel ervaring opgedaan met integraal werken op het terrein van cultuur. De inzet van de cultuurcoach heeft daar enorm in bijgedragen. Het verbinden via het lokale platform Cultuur verbindt! heeft gewerkt en wordt daarom zeker voortgezet: Cultuur blijft verbinden! Cultuur is iets om van te genieten, jezelf in kwijt te kunnen. Voor inwoners en toeristen. Maar het is ook een belangrijk middel tegen sociale ongelijkheid en eenzaamheid. En een mogelijkheid om mensen weer te laten meedoen. Cultuur is ook leerzaam: ken de historie van je dorp, je regio, maar doe ook allerlei vaardigheden op als je tekent, muziek maakt of acteert.

Wat willen we er mee bereiken?

We willen een cultureel aantrekkelijke gemeente zijn: voor recreatie en toerisme maar ook voor het welzijn van onze inwoners. Zo is aangetoond dat het leerproces bevordert wordt wanneer het in een ritme en met muziek kan. Dus ook: Meer muziek in de klas (1): dit draagt positief bij aan de ontwikkeling van het kind. Maar ook in de strijd tegen eenzaamheid is cultuur een goed middel, zowel bij jong als oud. Het draagt onder meer bij aan talentontwikkeling bij jongeren, integrale projecten met het jongerenwerk en de scholen: jongeren laten ontdekken wat ze wél kunnen! Maar ook de lokale cultuur toegankelijk maken voor ouderen die de deur niet meer uitkomen, bijvoorbeeld door streaming van opnames van activiteiten of via het tv kanaal van de lokale/regionale omroep.

Hoe ver kijken we in deze nota vooruit?

We beperken ons tot de periode 2023-2024. In 2021 (weer opstarten na corona) en 2022 is al in de geest van deze nota gewerkt binnen het cultuurveld.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 laten we in het kort zien welke 10 acties we de komende jaren in ons cultuurbeleid willen realiseren.

In hoofdstuk 2 beschrijven we hoe we daar de komende jaren mee verder willen. De provincie is daarbij een belangrijke partner, zeker voor een kleine plattelands gemeente als Borger-Odoorn: met extra budgetten, met kennis en met het stimuleren van provinciale samenwerking.

In hoofdstuk 3 worden de kosten voor 2023 en 2024 in beeld gebracht.

In de bijlage gaan we in op wat we al gedaan hebben en hoe cultuur wordt opgepakt door provincie en rijk.

1. Samengevat: dit is ons 'samen doen' lijstje!

Cultuur verbindt!

1. Cultuur verbindt! – platform: met alle lokaal actieve cultuurmakers om de tafel voor afstemming en inspelen op nieuwe ontwikkelingen;
2. Samenwerking met de scholen: een belangrijke vindt plaats voor jeugd maar in het bijzonder voor kwetsbare jeugdigen die door cultuur activiteiten tijdens en na school positief gestimuleerd worden tot een gezonde leefstijl;
3. Samenwerking met de sportcoaches: samen met de sportcoaches vormen de 2 parttime cultuurcoaches vanaf januari 2023 een team dat zich nauw verbindt met de scholen en diverse naschoolse sport- en cultuuractiviteiten inzet voor een gezonde leefstijl;
4. Samenwerking in de regio en de provincie: gelijk opgaan met het provinciale beleid en inzetten op bovenlokale activiteiten die onder meer talentontwikkeling bij jongeren stimuleren;

Cultuur ontwikkelt

5. Educatie op scholen: muziek onderwijs stimuleren door onder meer te faciliteren in verbinden met andere partijen buiten school en lokale muziekdocenten;
6. Cultuur daagt uit: jongeren stimuleren om zich op een positieve, culturele manier te uiten;

Cultuur is meedoen

7. Cultuur verzacht, troost en is gezond: culturele activiteiten inzetten als middel om eenzaamheid te bestrijden bij jongeren én ouderen. In nauwe samenwerking met de sociale teams en het sociaal cultureel werk;

8. Cultuur is voor iedereen: iedereen moet op een of andere wijze mee kunnen doen aan activiteiten, beperking of niet. Altijd kijken wat wél kan;

Cultuur is aantrekkelijk

9. Voor onze inwoners: wie zijn wij in Borger-Odoorn, wat kenmerkt ons? Verbinden van verleden en heden door verhalen, tentoonstellingen, theater en nog zoveel meer. Zeker ook in de canon van Borger-Odoorn, zoals die samen met het onderwijs en onder meer het Hunebedcentrum is ontwikkeld en vanaf eind maart 2023 te zien is via de website van de landelijke canon;
10. Voor toeristen: we brengen die verhalen naar buiten, laten ons zien aan bezoekers, door middel van onder anderen spannende wandel- en fietstochten, theatervoorstellingen en informatieve plekken. En we gaan bijzondere culturele activiteiten stimuleren op het veen, om zo de toerist ook verder te laten kijken dan de Hondsrug.

2. Hoe gaan we samen denken en doen in Borger-Odoorn?

Op basis van het bestuursprogramma 2022-2026 wordt binnen het cultuurbeleid sterk ingezet op preventie en inclusie van met name jeugdigen. Dit, vanuit de kracht van cultuur:

Cultuur verbindt!

Brede samenwerking en afstemming in lokaal platform

Iedere inwoner in Borger-Odoorn die iets met cultuur doet of wil doen, is welkom in dit 2 maandelijks overleg. Meestal is het een gemengd gezelschap, variërend van vrijwilligers bij een buurthuis of historische vereniging tot culturele ondernemers met een professioneel theater- en muziekpodium. Maar ook medewerkers van de bibliotheken sluiten aan. De deelnemers doen nieuwe ideeën op of vinden hier een samenwerkingspartner. Met elkaar vormen ze een belangrijk stukje cultureel leven in onze gemeente.

ACTIE 1: Fysiek en digitaal mee doorgaan Naast het uitwisselen van de hoogtepunten en de lokale samenwerking verbeteren, zal het platform zich ook richten op een goede afstemming van de programmering van activiteiten.

Samen met de scholen

Tijdens corona bleek maar al te duidelijk hoezeer culturele activiteiten een belangrijke, sociale rol spelen in ons leven. Vooral voor kinderen en jongeren was het een opgave om niet meer samen met anderen leuke dingen te kunnen doen. En voor kinderen/jongeren kan het een ontdekking zijn dat ze niet goed zijn in rekenen maar wel goed in bv acteren of gitaar spelen. Bovendien bevordert muziek het leerproces.

ACTIE 2: we willen meer inzetten op talentontwikkeling bij jeugdigen, bij voorkeur op een goed toegerust podium voor muziek en theater. Waarbij ook ingezet wordt op samenwerking met het Esdal college: leerlingen die de evenementen richting op willen leren in de praktijk over techniek van beeld en geluid, organiseren van een festival, podium aankleding etcetera. Meer samenwerking in diverse projecten met het Esdal en de basisscholen (met name groepen 7 en 8).

Samen met de sportcoaches

Op dit moment wordt in het kader van de regiodeal al samengewerkt in Valthermond d.m.v. het gezamenlijk aanbieden van allerlei culturele, sportieve en sociale activiteiten. Want sport en cultuur dragen bij in de fitheid van lichaam en geest.

ACTIE 3: we gaan na-schoolse activiteiten verbreden met een jaarlijks programma van culturele en sportieve activiteiten in Nieuw-Buinen en omgeving.

Samenwerken in de regio en met de provincie

Een van de allianties tussen de provincie en gemeenten betreft talentontwikkeling. In Drenthe is echt nog veel te doen als het gaat om jeugdigen een springplank te bieden op het terrein van muziek en theater of andere kunstuitingen. Landelijk biedt het traject van De Kunstbende (23) een mogelijkheid om je culturele talent te ontwikkelen. Ook in Drenthe vinden voorrondes plaats, maar aanmeldingen uit onze gemeente blijven wat achter.

ACTIE 4: we willen daarom vooral ook inzetten op het stimuleren van jongeren om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Lokaal en in samenwerking met o.m. Emmen waar veel van onze jongeren op school zitten en waar veel culturele voorzieningen zijn.

Daarnaast willen we ook samen met andere gemeenten, groot en klein, werken aan de ondersteuning van cultuurmakers.

ACTIE 5: Kunst & Cultuur Drenthe (K&C) heeft een belangrijke rol voor Drenthe in de culturele ondersteuning, onder andere voor het inrichten van een loket voor amateurkunst. Maar ook ter ondersteuning van alle cultuurcoaches in de provincie. We gaan in Drenthe aan de slag met effectievere samenwerking, waarbij onder meer kleinere gemeenten hun voordeel kunnen doen met de doe- en denkkraft bij de provincie en grote gemeenten.

Cultuur ontwikkelt

Educatie op scholen

Op de basisscholen wordt door middel van onder meer op basis van het Muziekakkoord Drenthe (24) en het Podiumplan voor diverse muziek- en theatervoorstellingen aandacht besteed aan cultuur. De vouchers die de gemeente tot nu toe jaarlijks heeft verstrekt aan de basisscholen, maken het voor de scholen mogelijk om nog meer cultuur binnen te halen, afgestemd op de specifieke behoefte van de individuele school. En daarnaast zijn we de afgelopen periode begonnen met het ontwikkelen van de lokale canon, die de historie van onze gemeente vertelt. Vanuit de ICCers kwam het verzoek of de gemeente kan ondersteunen bij het muziekonderwijs, in navolging van rol van de sportcoaches.

ACTIE 6: We gaan het muziekonderwijs ondersteunen door bemiddeling naar lokale docenten. Daarnaast gaan we ook verbinden met andere relevante partijen. Dit wordt in de Lokale educatieve agenda (LEA) verder uitgewerkt. En : verbinden met talentontwikkeling in na- schoolse activiteiten.

ACTIE 7: Op allerlei manieren jongeren stimuleren zich te uiten door kunst: fotografie, vlogs of anderszins. Ook in samenwerking met het jongerenwerk, de scholen en lokale omroep.

Cultuur is meedoen

Cultuur verzacht, troost en is gezond

Cultuuruitingen kunnen bijdragen aan de gezondheid: schilderen om je te kunnen uiten, muziek maken om stress en trauma's te verwerken, samen met andere creatief zijn en boven jezelf uitstijgen. Of als middel tegen eenzaamheid.

ACTIE 8: Meer aansluiting zoeken bij het sociaal domein: wat kunnen we samen met het jongerenwerk, jeugdzorg en de scholen doen om eenzaamheid en andere problematiek bij jongeren aan te pakken. Wat kunnen we samen met verzorgingshuizen en ouderenwerkers doen om niet meer mobiele ouderen te bereiken met bijvoorbeeld de filmbeelden van hun kleinkinderen via de lokale omroep.

Voor iedereen mogelijk: inclusief

Cultuur is in staat om iedereen weer bij de samenleving te betrekken: ook al spelen beperkingen een belangrijke rol in je leven, toch moet het mogelijk zijn om je creatief te uiten of iets te doen waar je blij van wordt. In je rolstoel naar een concert, samen met anderen een mooi graffiti kunstwerk maken ondanks verstandelijke beperkingen, gitaarspelen ondanks Parkinson...

ACTIE 9: Bij alle te ontwikkelen en reeds ontwikkelde activiteiten moeten we duidelijk maken wat we doen om mensen met beperkingen te betrekken. Het moet eigenlijk een vast 'mantra' in de hoofden van cultuurmakers zijn.

Cultuur is aantrekkelijk

Voor toeristen

Zeg je Borger-Odoorn, dan zeg je : "hunebedden, schapen, natuur." Onze gemeente heeft echt iets aantrekkelijks te bieden, waar mensen uit het hele land en ook daarbuiten op af komen. Niet alleen de hunebedden en de schapen vormen een culturele trekpleister, maar ook de verhalen in de verschillende gebieden die vorm krijgen in fiets- en wandelroutes met een thema of aanduiding in het landschap.

ACTIE 10: Verkennen van de mogelijkheden om de lokale verhalen vorm te geven, naast de canon en de samenwerking met musea. Dit doen we samen met inwoners. Met hen en lokale cultuurmakers kijken we in eerste instantie naar de mogelijkheden en kansen in het veengebied: hoe kunnen we dit gebied tot een beleving maken?

De historie: wie zijn wij, wat kenmerkt ons?

In onze gemeente zijn verschillende historische verenigingen, waar heel veel kennis en kunde aanwezig is. Die kennis wordt nu al behoorlijk ontsloten door bijvoorbeeld het glasmuseum dat in 2022 geopend is in de Noorderbreedte in Nieuw-Buinen. Maar ook aanduidingen in het landschap, zoals informatieborden, herdenkingsmonumenten of beelden, vormen een verwijzing naar een interessant verleden op zand én veen (zie ook de canon van Borger-Odoorn). Zij vertellen het verhaal van onze gemeente, van vroegere inwoners. En vormen een verbinding met ons verleden. Ook in onze dialecten zitten verbindingen met het verleden en vormen dus een bron van historie en nog levende cultuur (25).

Aansluitend op ACTIE 10: We gaan verder onderzoeken hoe we het verleden met het heden kunnen verbinden in de vorm van verhalen, tentoonstellingen, beelden, theater en meer. In 2022 heeft inmiddels het glasmuseum in Nieuw-Buinen daadwerkelijk vorm gekregen in de bibliotheekruimte in De Noorderbreedte.

3. Wat hebben we daarvoor nodig?

Wat zijn de randvoorwaarden en steunstructuren voor een levendig cultureel leven in Borger-Odoorn? Wat hebben we minimaal nodig om een zekere basiskwaliteit mogelijk te maken? We denken dat het daarbij vooral om het volgende gaat:

Cultuurcoach

De cultuurcoach is een belangrijke spil in het stimuleren van culturele activiteiten. Zonder hem/haar zou een belangrijk deel van ons culturele leven doodbloeden. Maar we willen ook jeugdigen daadwerkelijk versterken in hun ontwikkeling en een preventief aanbod realiseren conform het bestuursakkoord. De huidige cultuurcoach heeft in zijn 2 werkdagen per week voor onze gemeente al veel bereikt, maar zit aan de grenzen van zijn mogelijkheden. Zijn werkzaamheden waren vooral gericht op het stimuleren van participatie voor alle inwoners. En dat moet ook doorgaan. We willen echter ook dat de samenwerking met scholen en jeugdzorg verbeterd en versterkt wordt om zo de jeugd meer te betrekken. Daarvoor is een 2e cultuurcoach nodig voor nog eens 2 dagen in de week.

Samenwerking

In de bijeenkomsten van Cultuur verbindt! bleek al te duidelijk hoezeer we elkaar nodig hebben om tot nog mooiere dingen te komen. En die bereidheid is zeker aanwezig. De gemeente kan daarbij een rol vervullen van aanjager, verbinder, facilitator. Ook hier is de steun van de cultuurcoach onontbeerlijk om gezamenlijk het denken en doen vorm te geven.

Praktische ondersteuning

De afgelopen jaren, vóór Corona, werd ook duidelijk dat er in onze gemeente weinig mogelijkheden zijn voor opslag van cultuurzaken, zoals museum items, theaterkleding, decors en dergelijke. Partijen als de rederijders, het openluchttheater, het glasmuseum maar ook het terugkerende SIVO, hebben laten weten dat ze daar een dringende behoefte aan hebben. Veel is al verloren gegaan of moest verkocht worden door gebrekkige opslag. Dat willen we graag voorkomen. We gaan onderzoeken hoe we hen daarin kunnen faciliteren.

Communicatie

Als gemeente kunnen we ook stimuleren en faciliteren dat activiteiten makkelijk te vinden zijn. Zo is bijvoorbeeld Actief Borger-Odoorn opgezet (26) om sport en cultuur activiteiten onder de aandacht van de inwoners te brengen. Maar er wordt ook overwogen om weer een soort jaarlijkse 'meet & greet' met de lokale cultuursector te organiseren, een soort uitmarkt.

Geld

Veel activiteiten kosten niet alleen veel energie, maar ook geld. Daar kan de gemeente in faciliteren, zodat een zekere basis gegarandeerd blijft. Daarnaast bestaan veel mogelijkheden bij de provincie en diverse fondsen. De cultuurcoach kan daarin adviseren.

Om de basis overeind te houden en ambities te kunnen waar maken, is het volgende nodig:

	Per jaar:
32 uur cultuurcoach	€ 63.500,- (waarvan 30.000 tijdelijk uit de LEA) 1) 2)
Culturele activiteiten (minder dan € 20.000,-)	€ 48.300,- (inclusief vouchers voor de scholen) 2)
Hunebedcentrum	€ 136.460,-
Schaapskudde Exloo	€ 46.662,-
Lokale omroep	€ 12.060,-
Cultuur-werkbudget	€ 15.000,- 2) 3)
Totaal	€ 321.982,-

* Lokale Educatieve Agenda, samenwerkingsverband van lokale scholen en gemeente.

Toelichting:

- Om op te schalen van een halve fte naar 2x 16 uur cultuurcoach, is € 60.000,- extra nodig. Voor 2023 en 2024 kunnen we dat (binnen de LEA* afspraken) bekostigen uit de Rijksgelden om de gevolgen van coronamaatregelen op te vangen. Daarna zal er structureel geld beschikbaar moeten komen om het te verduurzamen. Door de cultuurcoach(es) direct aan ons te binden, kunnen we de kosten voor 2 jaar dekken. De functie wordt dan integraal onderdeel van het team dat zich bezighoudt met gezonde leefstijl en preventie.
- De provincie Drenthe en de gemeente Emmen ondersteunen reeds het Drentsch peil XL, een talentenjacht voor jongeren die muziek maken. In de Willibrordkerk in Borger wordt al een aantal jaren ruimte geboden aan Drentsch peil XL. Dit willen we graag verbreden voor beginnend lokaal talent. In samenwerking met het Esdal college en het jongerenwerk willen we vanuit cultuur meer betekenen voor jongeren en hen in ieder geval uit de coronadip halen. Stichting The Bakeshop heeft hiertoe een plan ingediend voor het seizoen 2022-2023 onder de naam Podium 34. Hiervoor is éénmalig €35.000,- beschikbaar gesteld uit de rijksgelden om de corona gevolgen voor culturele activiteiten op te vangen. In 2023 willen we onderzoeken of dit een goed preventief aanbod is voor jeugdigen en wat de minimale kosten zullen zijn om te komen tot een structureel aanbod.
- Het cultuur-werkbudget is bedoeld voor onvoorziene uitgaven zoals bv onderhoud van kunstwerken in de openbare ruimte of extra activiteiten van de cultuurcoach. Dit bedrag wordt de laatste jaren volledig benut. Met name de kosten voor het onderhoud van openbaar kunstbezit lijken nu toe te nemen. Dit jaar gaan we onderzoeken wat de geschatte kosten zullen zijn voor de komende jaren. Maar het gaat ook om het praktisch ondersteunen van partijen die langdurig voor onze gemeente actief zijn. Zo kan er flexibel ingespeeld worden op steeds veranderende behoeftes (bv. opslagruimtes voor toneelgroepen). Nader onderzoek zal moeten uitwijzen wat dit voor de bekostiging gaat betekenen van diverse culturele activiteiten vanaf 2024.

Conclusie:

het gaat dus vooral om extra geld voor de cultuurcoach, waarmee we voor de komende 2 jaar verder kunnen. In de tussentijd wordt nader onderzocht wat goed werkt en wat we een duurzaam vervolg willen geven na deze 2 jaar.

Bijlage 1: Wat hebben we de afgelopen 6 jaar al gedaan?

Educatie en de cultuurcoach

Tot 2014 werd het cultuuronderwijs in het kader van vrijetijdsbesteding bij de toenmalige stichting CQ in Emmen ondergebracht. Omdat bleek dat relatief weinig inwoners gebruik maakten van deze voorziening, werd de inkooprelatie beëindigd en werd er lokaal een cultuurcoach aangesteld die vraag en aanbod beter met elkaar ging verbinden.

De cultuurcoach werkt nauw samen met de sportcoaches in diverse activiteiten, die terug te vinden zijn op de website Actief Borger-Odoorn (2).

Daarnaast vond op de scholen al een cultuurtraject plaats (Podiumplan en Cultuureducatie met kwaliteit), waarbij de cultuurcoach aansloot en nauw samenwerkte met de Interne Cultuur Coördinatoren (ICCers) van de basisscholen.

Vouchers voor scholen en educatie vanuit musea

De gemeente heeft door middel van cultuur vouchers (€750,- per basisschool per jaar) financieel bijgedragen in het aanbod van het primair onderwijs. Daarnaast verzorgen het Hunebedcentrum met diverse nieuwe archeologische belevingsactiviteiten en bijvoorbeeld de Schaapskudde Exloo met het Schapen Informatie Centrum (SIC) ook de nodige cultuureducatie.

Lokaal platform

Samen met de cultuurcoach is het lokale platform Cultuur verbindt! opgericht. Het doel was (en is nog steeds!) lokale cultuurmakers en betrokkenen (professioneel en vrijwillig) met elkaar en de gemeente te verbinden. Enerzijds als broedplaats voor nieuwe ontwikkelingen (zo is bijvoorbeeld Bios dichtbij ontstaan, filmhuis op locatie) en anderzijds als informatie-uitwisseling-platform. Dit gebeurt nog steeds, om de 2 maanden bij een lokale gastheer of gastvrouw, van 5 tot 7, met een eenvoudige maaltijd. Alleen tijdens Corona gebeurde dit digitaal en werd ook dan goed bezocht (meestal zijn er rond de 15 personen met diverse achtergronden). Voor sommigen bood dit een extra mogelijkheid om ook op afstand betrokken te blijven bij het culturele leven in Borger-Odoorn.

En nog meer!

De afgelopen jaren zijn er verschillende nieuwe cultuurprojecten opgestart en bestaande activiteiten verbreed of doorgegroeid naar een nieuwe verschijningsvorm. Met vallen en opstaan maar zeker met mooie resultaten! Een greep uit de ruim 30 activiteiten:

Poppodium Vanslag

In 2012 ging poppodium Vanslag van start in de kerk van Borger en heeft een behoorlijke naam ontwikkeld in Noord Nederland. Als podium heeft het geen bestaansmogelijkheden voor uitsluitend Borger-Odoorn. Daarvoor zijn we een veel te kleine gemeente. Maar de regionale uitstraling is er natuurlijk. Mede daarom wordt het podium ook ondersteund door de provincie. Helaas is het geen landelijk Kernpodium geworden waardoor er nog geen aanvullende financiële middelen beschikbaar zijn gekomen (3). Het podium draait grotendeels op de inzet van vrijwilligers, maar kan niet zonder extra steun, zoals in feite alle poppodia in Nederland. Corona heeft bovendien gezorgd voor een grote terugloop in bezoekers, zodat het moeilijk is om financieel nog rond te komen. Dit is overigens een landelijk verschijnsel. Podium Vanslag heeft ervoor gekozen om medio 2022 buiten de Willibrordkerk in Borger concerten te organiseren.

Activiteiten in de Willibrordkerk

In 2021 is de kerk weer eigendom geworden van de gemeente. Hij wordt nu gebruikt als grote vergaderen conferentieruimte voor de gemeente zelf. Tot de zomer van 2023 wordt onderzoek gedaan wat de toekomst zou moeten zijn van de kerk. In afwachting van de resultaten van dit onderzoek, wordt in 2022 een pilot gestart ten behoeve van talentontwikkeling bij jongeren. The Bake Shop is een stichting die zich hierop heeft toegelegd en in 2022 start met diverse activiteiten in de kerk (4), waarbij jeugdigen op allerlei manieren met cultuur kunnen kennismaken en zichzelf kunnen ontdekken en ontplooiën onder de naam Podium34.

Grondtoon

Music in the woods was lange tijd een begrip in onze gemeente. Klassieke muziek in het bos bij de Poolshoogte. Maar de plek bleek steeds moeilijker te exploiteren en de groep organiserende vrijwilligers besloot het over een andere boeg te gooien. Zo ontstond Grondtoon:

een klassiek muziekspektakel dat het verhaal vertelt van een historische plek in onze gemeente. Door het mega project Mammoet in 2019 en later Corona is het echter gebleven bij een festival op 21 juni 2017 in Bronneger en een try out bij Ees in 2018. Music in the woods werkt nu aan een vernieuwd programma (5).

Schaapskudde Exloo

De schaapskudde heeft een moeilijke tijd gehad met veel wisselingen van schaapherders. Het bleek moeilijk te zijn om met het toen beschikbare budget een kudde in de benen te houden, die vooral voor toeristen aantrekkelijk is. In 2019 is het budget structureel met € 20.000,- verhoogd, opdat er echt werk gemaakt kon worden van vooral het informatieve, educatieve en belevingsaspect van de historische kudde (in feite de enige kudde in Nederland met een schaapskooi in het dorp). Met de herinrichting van Exloo en een vrijwel nieuw team van bestuurders, uitvoerende vrijwilligers en professionele schaapherders, wordt nu een nieuwe weg ingeslagen, waarbij de kudde toeristisch en educatief goed op de kaart wordt gezet. Zo wordt het Schapeninformatiecentrum een educatieve hub voor het Geopark Hondsrug (6).

Hunebedcentrum (HC)

Tot corona nam het aantal bezoekers gestaag toe: van 85124 in 2018 tot 88092 in 2019. Dit gaat over betalende bezoekers in het museum. De buitenruimte bij het grootste hunebed wordt natuurlijk nog door veel meer mensen bezocht. In 2019 heeft het HC een flinke sanering en vernieuwing ondergaan om weer gezond de toekomst aan te kunnen. En zo kon het gebeuren dat, ondanks 3 lockdowns vanwege corona, de organisatie overeind bleef in 2020 en zelfs nog ruim 51.000 bezoekers in het HC wist te ontvangen, coronaproof.

In 2020 begon in maart de eerste corona lockdown. Daardoor konden veel reguliere activiteiten niet doorgaan. Maar het bood ook kansen: er is voor het eerst geëxperimenteerd met het streamen van lezingen en het geven van online onderwijs. Op basis daarvan is een plan ingediend bij de NWO (Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek) waarin streaming en online onderwijs centraal staat. Dit is goedgekeurd en wordt in 2021 uitgevoerd (7).

Daarnaast worden er 2 podcasts per week over diverse archeologische onderwerpen aangeboden, worden er regelmatig filmpjes gemaakt die op een eigen Youtubekanaal worden gezet, worden 4 facebookpagina's beheerd, worden er lezingen via streamingsdiensten aangeboden en worden online lessen gegeven op scholen. Tot slot is het Hunebedcentrum in 2020 begonnen met het bouwen van een multimediatour. Het lijkt op een audiotour zoals vaak in musea te vinden is maar nu niet alleen met geluid maar ook met tekst, foto's en filmpjes.

Project Backpack

In het kader van het Regiodeal project Expeditie De Monden heeft de gemeente samen met Andes en Stichting Sociale Teams in Valthermond het project Backpack opgezet. Kinderen van groepen 5-8 van de basisscholen maken in dit project kennis met 'ondernemen', sport en cultuur. Zo wordt de nieuwsgierigheid van de kinderen opgewekt om ook buiten schooltijd te participeren in sport en culturele activiteiten, zoals rolstoelbasketbal, dansen, vloggen of theater. Twee keer per maand wordt er ook een link gelegd met lokale ondernemers, waardoor kinderen hun horizon op de toekomstige banenmarkt vergroten. De pilot loopt een jaar lang vanaf september 2021. Na de pilot wordt gekeken naar de mogelijkheden om de activiteiten uit te breiden of het Backpack project uit te breiden naar andere regio's. Om de duurzaamheid van Backpack te garanderen wordt er gekeken of de organisatie van Backpack op den duur ook overgedragen kan worden aan de lokale gemeenschap (8).

Canon van Borger-Odoorn

Sinds 2020 zijn Stichting OPO, het Hunebedcentrum en de cultuurcoach bezig met de ontwikkeling van een regionale Canon voor de gemeente Borger-Odoorn. Dit gebeurt met de nodige bijdragen van de historische verenigingen en zo ontstaat een lokaal digitaalgeschiedenisboek over belangrijke regionale gebeurtenissen. Om voor het onderwijs meer aansluiting te creëren met het regionale erfgoed, wordt het onderwijs nauw betrokken in de ontwikkeling van de Canon. In totaal bestaat de Canon uit 18 vensters die variëren van 'de Hunebedbouwers, tot 'Een nieuwe gemeente' tot 'Poolshoogte'. De thema's van de vensters zijn opgesteld in samenspraak met het onderwijs en daarbij is gekeken naar de aansluiting met het bestaande lesprogramma. De ontwikkeling van de 18 vensters is verdeeld over 2020, 2021 en 2022 waarin prioriteit gegeven is aan de ontwikkeling van de vensters die aansluiting vonden bij een relevant thema op dat moment. In de loop van 2023 is de canon digitaal te vinden onder de Canon van Nederland (regiocanons). Binnen elk venster kan een docent verdieping zoeken in aangereikte titels van boeken, films of kunnen de jassen aangetrokken worden om naar buiten te gaan (9).

En dan hebben we het nog niet gehad over de megavoorstelling Mammoet of de ondersteuning van het glasmuseum in Nieuw-Buinen (10), de popup tentoonstelling in de hal van het gemeentehuis van lokale kunstenaars, de kunst aan de muur van de lokale Kunst Kring (KKBO) in de kamers van het gemeentehuis (11), de cultuurvouchers voor het onderwijs, het mobiele filmhuis Bios Dichtbij, behoud van historische graven en archeologisch erfgoed, het onderduikershol bij Valthe, Tour de Valthermond, de Prummeltour, markering van een historisch veenpad bij Valthermond, TT wandeling, Voor altijd jong project.....Teveel om op te noemen! Meer informatie over wat er allemaal gebeurd is de afgelopen jaren, is terug te vinden in de verslagen van de beide cultuurcoaches (12).

Corona in 2020

In het begin van de corona periode stond alles stil. Maar een aantal partijen kropen weer overeind en gingen driftig experimenteren met digitale mogelijkheden. Vooral het Hunebedcentrum en de makers van de Canon hebben laten zien wat de kansen en mogelijkheden zijn van beeld en geluid via internetkanalen. Ook diverse kunstenaars en muzikanten hebben daar creatief gebruik van gemaakt. Deze opgebouwde kennis biedt zeker mogelijkheden voor de toekomst. Maar daarnaast was het een heel zware en onzekere periode voor cultuuraanbieders en alle vrijwilligers die in het cultuurveld actief waren. Veel activiteiten die uitsluitend door vrijwilligers werden georganiseerd, zijn gestopt of enorm beperkt. En eind 2021 is corona er nog steeds, dus ook in 2022 zullen de gevolgen merkbaar zijn in het lokale culturele speelveld. Gelukkig heeft het Rijk steunmaatregelen in het leven geroepen om zo de cultuursector te ondersteunen (13).

Aandacht voor het veen

In 2021 en 2022 zijn de zogeheten Prummeltours van start gegaan, georganiseerd door inwoners met liefde voor het veen: fietsen langs een aantal panden van de architect Prummel, die veel heeft nagelaten in het veen, oa de concertboerderij in Valthermond.

Daarnaast zijn in 2022 de eerste stappen gezet om iets te organiseren in het veen in de festivalsfeer. Wordt vervolgd!

Bijlage 2: Samenwerken in Drenthe e.o.

Allianties

In de provincie Drenthe wordt al jaren samengewerkt- in zogeheten culturele allianties. Zo zijn er inmiddels in vrijwel iedere gemeente archeologische beleefpunten, die gezamenlijk een etalage vormen van het DNA van Drenthe (14). De komende jaren zullen ook in het teken staan van Drentse samenwerking, waarbij gemeenten inhoudelijk en financieel bijdragen naar vermogen. Plattelandsgemeenten hebben immers veel minder tijd en geld beschikbaar om cultuurbeleid handen en voeten te geven dan de grotere gemeenten. De provincie draagt daarom bij met een extra budget per gemeente om zo meer mogelijk te maken. Voor de nabije toekomst zijn de afspraken vastgelegd in het document Samen Drenthe, waarvoor in december 2021 een convenant is ondertekend door alle betrokkenen.

Rol van de provincie

De provincie heeft reeds een beleidsnotitie vastgesteld voor de periode 2021-2024: "Cultuur om te delen" (15). Provinciale voornemens: meer inzet op brede betrokkenheid en toegankelijkheid, extra aandacht voor samenwerking en duidelijkheid voor cultuurmakers door structurele middelen voor de Drentse basisinfrastructuur.

In de nota staat beschreven hoe de provincie de komende periode omgaat met het culturaanbod en -onderwijs, steun voor (locatie)theater, festivals en musea, en behoud van erfgoed. Zij ondersteunt tal van projecten op het terrein van cultuur, innovatie en talentontwikkeling. Zo is het Platform Drentse Musea een goede ondersteuning voor de kleine musea die overal in Drenthe te vinden zijn. Op hun website is de lijst te vinden welke musea uit onze gemeente aangesloten zijn (16).

Meer nog dan voorheen wil de provincie een laagdrempelig cultuurklimaat realiseren in Drenthe. Het moet interessant zijn voor zowel aanstormend talent als ervaren cultuurmakers, voor jong en oud, voor professionals en amateurs. Iedereen die wil, moet – actief of passief – deel kunnen nemen en ruimte krijgen voor ontwikkeling.

We the north

Het Rijk heeft voor de noordelijke regio geld beschikbaar gesteld (€ 600.000,- per jaar t/m 2020): een 4 jarig cultuurprogramma 'We the North'. Het is een initiatief van de drie noordelijke provincies en de gemeenten Assen, Leeuwarden, Groningen en Emmen (17). Hier zat echter weinig ruimte in voor de kleine plattelandsgemeenten met meestal geen grootschalige initiatieven. Corona was een stoorzender en het is nog niet duidelijk wat dit betekent voor de komende jaren.

'Hit the North' is een traject dat mede vanuit 'We the north' gesubsidieerd wordt. Het is een ondersteuningstraject waarbij talentvolle muzikanten een laatste duwtje in de rug krijgen om op grotere podia te spelen en wellicht een professionele carrière op te bouwen.

Poppunt Drenthe

Poppunt Drenthe is een netwerkorganisatie waarbij diverse lokale spelers als de Muziekcoöperatie, Stichting Cultuurhuis Hoogeveen, The Bake Shop, podium Zuidhaege en Kunst & Cultuur Drenthe gezamenlijk voortouw nemen om, naast hun rol als lokale talentontwikkelaar, te bouwen aan een provinciale infrastructuur voor talentontwikkeling.

Het is gericht op: "Het verbeteren en ondersteunen van het cultureel popklimaat in Drenthe door middel van talentontwikkeling, het vergroten van het aanbod van kwalitatief hoogwaardige culturele popproducties alsmede de profilering van een creatieve, culturele en dynamische provincie" (18).

Noordelijke cultuurlening

Inmiddels is de Noordelijke cultuurlening tot stand gekomen. Dit was lokaal niet haalbaar bleek uit een onderzoek tijdens de vorige beleidsperiode, maar voor een grote, noordelijke regio leek dat een goede mogelijkheid. In 2021 is echter besloten om te kiezen voor aansluiting bij de landelijke regeling, waar alle cultuurondernemers terecht kunnen (19).

Bijlage 3: Landelijk beleid

Landelijke uitgangspunten

Die zijn:

- Verbreding en vernieuwing: bredere basisinfrastructuur, nieuwe genres
- Een sterke cultuursector: betere beloning
- Cultuur van en voor iedereen: belang van cultuurparticipatie (vooral een rol voor provincies en gemeenten)
- Cultuur is grenzeloos: internationale samenwerking (20).

In het landelijk cultuurbeleid gaat het vooral over hoeveel het Rijk beschikbaar stelt via diverse fondsen en subsidiemogelijkheden om activiteiten op basis van deze uitgangspunten te bekostigen (21).

Proeftuinen

Landelijk worden proeftuinen gecreëerd in stedelijke regio's, waarmee het Rijk laat zien hoe we in de verschillende bestuurslagen (Rijk, provincie, gemeente) samenwerken bij belangrijke thema's als cultuuronderwijs, talentontwikkeling en vernieuwing en verbreding van het aanbod (zoals 'We the North'). Die samenwerking wordt voortgezet. De samenwerking tussen overheden is geen doel op zich, maar staat ten dienste van het culturele veld en het publiek. Om met Kunsten '92 (belangenvereniging voor kunst, cultuur, erfgoed en de creatieve sector (22) te spreken: 'Door meer rekening te houden met keuzes die lokaal worden gemaakt, kunnen we betere randvoorwaarden creëren voor een rijk, divers en bloeiend cultureel leven.' Ook kunnen we door beter samen te werken procedures vereenvoudigen en het draagvlak voor cultuur versterken.

Wettelijke grondslag en trends

Het Rijk houdt naast deze samenwerking een eigen verantwoordelijkheid, die ook in verschillende wetten is vastgelegd, onder meer in de Wet op het specifiek cultuurbeleid (beschrijving van de basisinfrastructuur en de rol van de cultuurfondsen van het Rijk) en de Erfgoedwet. Ook heeft het Rijk een bijzondere verantwoordelijkheid voor het internationaal cultuurbeleid.

En het Rijk wil inspelen op de trend dat in maatschappij én cultuur een diversificatie optreedt waarbij het onderscheid tussen centrum en periferie, tussen hoge en lage cultuur en tussen disciplines vervaagt, ten gunste van bottom-up initiatieven, nieuwe samenwerkingen, verbindingen en interdisciplinaire projecten.

Verbreding en vernieuwing zijn geen luxe, maar een noodzaak om het cultuuraanbod bij de tijd en aantrekkelijk te houden voor de gehele bevolking.

Bijlage 4: Notenlijst

NB: websites waarnaar verwezen wordt, kunnen voortdurend wijzigen. Daardoor kunnen verwijzingen na verloop van tijd niet meer actueel zijn.

1. Zie: <https://www.jeugdeducatiefonds.nl/klasgenoten/samenwerkingspartners/meer-muziek-in-de-klas>
2. Zie: <https://www.actiefborgerodoorn.nl/activiteiten?c=cultuurkennismaking>
3. Zie: https://fondspodiumkunsten.nl/nl/subsidies/programmeringsregeling_voor_podia_en_festivals/programmering_podium_popmuziek_kernpodium/
4. Meer info: <https://thebakeshop.nl/>
5. Festival GrondToon vertelt de historie van het kanaal Buinen-Schoonoord - RTV Drenthe
6. Zie ook: <https://schaapskuddeexloo.nl/> en <https://www.dehondsrug.nl/>
7. Ook via de verschillende websites wordt veel informatie toegankelijk gemaakt: www.hunebedcentrum.eu, www.hunebednieuwscafe.nl en www.hunebeddeninfo.nl.
8. Zie ook: <https://rtveen.nl/2021/09/03/valthermondse-basisschoolkinderen-kunnen-hun-horizon-verbreden-met-project-backpack/>
9. Zie: <https://www.canonvannederland.nl/nl/drenthe> Borger-Odoorn wordt nog toegevoegd.
10. Zie: <https://www.glaswerknieuwbuinen.nl/parels-in-het-veen>
11. Zie: <https://www.kkbo.nl/>
12. Zie: <https://www.borger-odoorn.nl/toerisme-en-vrije-tijd/cultuur.html>.
13. Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-financiele-regelingen/overzicht-financiele-regelingen/overzicht-regelingen-culturele-en-creatieve-sector>
14. Zie voor onze gemeente: <https://hondsrugdrenthe.nl/nieuws/archeologisch-beleefpunt-mandelanden/>
15. Zie: <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/cultuur-sport-vrije/cultuurnota-drenthe/>
16. Zie: <https://platformdrentsemusea.nl/>
17. Zie ook: <https://www.wethenorth.org/>
18. Zie ook: <https://www.poppuntdrenthe.nl/>
19. Zie: <https://www.cultuur-ondernemen.nl/artikel/alles-over-de-cultuurleningen>
20. Zie ook: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnota-s/2019/06/11/uitgangspunten-cultuur-beleid-2021-2024>
21. Zie: bv. <https://www.cultuursubsidie.nl/> en het Fonds voor cultuurparticipatie, zie <https://cultuurparticipatie.nl/over-ons>.
22. Zie: Kunsten '92 – Vereniging voor Kunst, Cultuur en Erfgoed (kunsten92.nl)
23. Zie: <https://www.kunstbende.nl/>
24. Zie: <https://www.kunstencultuur.nl/onderwijs/muziekakkoord-drenthe-detailpagina>
25. Zie: ook <https://www.huusvandetaol.nl/>
26. Zie: <https://www.actiefborgerodoorn.nl/>